

Туристичний потенціал східної частини Львівської ТГ – сучасний стан та перспективи розвитку

Роман Дмитрук^{1*} (orcid.org/0000-0002-1850-3242), Андрій Яцишин¹ (orcid.org/0000-0002-3114-3042), Дмитро Каднічанський¹ (orcid.org/0009-0009-5299-0396), Марина Рагуліна^{1,2} (orcid.org/0000-0001-9286-6693), Юрій Андрейчук¹ (orcid.org/0000-0002-4940-4319)

¹Львівський національний університет імені Івана Франка,

²Державний природознавчий музей НАН України

*roman.dmytruk@lnu.edu.ua

Анотація. Територія Львова та його околиці здавна слугують осередком туризму. Це пов'язано з кількома чинниками, зокрема архітектурою міста, великою кількістю музеїв, розважальних закладів, науковим та індустріальним потенціалом тощо. Сьогодні можемо констатувати, що значну туристичну відвідуваність Львова пояснюємо передусім значною віддаленістю міста від зони бойових дій. Також важливим чинником є збереженість у Західному регіоні місцевих традицій – святкування релігійних і державних свят, які через тривалий вплив Російської імперії та колишнього СРСР на значній території нашої держави втрачено. Ще одним чинником, що зумовлює відвідини Львова з туристичною метою, є його близькість до гір, які притягують туристичні потоки. Перелічені чинники, а також наявність відповідної інфраструктури, трудових ресурсів зумовлюють високу відвідуваність туристами Львівської територіальної громади.

Львівській територіальній громаді (ТГ) притаманні просторові відмінності в наявній інфраструктурі й адаптованості до туристичної діяльності. Доволі відвідуваною є центральна частина міста з її чисельними пам'ятками архітектури, музеями, театрами, готельно-ресторанною інфраструктурою тощо.

У нашому дослідженні увагу сфокусовано на східній та південно-східній частинах ТГ, які вирізняються значною площею зелених насаджень. Зокрема, тут розташовані РЛП “Знесіння”, парк Погулянка та Винниківський лісопарк. У межах зазначених локацій жителі Львова і туристи можуть ознайомитись з природою цієї території: побачити розрізи різновікових відкладів, цікаві й атрактивні форми рельєфу; зайнятися активними видами відпочинку на природі; відвідати багато відомих об'єктів, серед яких – Личаківський цвинтар та Музей народної архітектури й побуту ім. Климентія Шептицького (Шевченківський гай).

Наявність у межах території досліджень об'єктів туристичної та рекреаційної інфраструктури (зокрема багатофункціонального комплексу для відпочинку, розваг, занять спортом та оздоровлення “Emily Resort”, сучасного простору для проведення різнопланових акцій !FESTrepublic), відпочинкових, природно-пізнавальних, спортивних та інших DESTINACIЙ дає підстави активно розвивати різні напрями туристичної діяльності у цій частині Львівської ТГ.

Ключові слова: туризм; Львів; зелена зона; рельєф; відклади; пам'ятки природи; рекреація; заклади гостинності.

Tourism potential of the eastern part of the Lviv TC – modern conditions and development prospects

Roman Dmytruk^{1*}, (orcid.org/0000=0002-1850-3242), **Andriy Yatsyshyn**¹ (orcid.org/0000-0002-3114-3042), **Dmytro Kadnichanskiy**¹ (orcid.org/0009-0009-5299-0396), **Marina Ragulina**^{1,2} (<https://orcid.org/0000-0001-9286-6693>)

Yuriy Andreychuk¹ (orcid.org/ 0000-0002-4940-4319)

¹Ivan Franko National University of Lviv, ²State Museum of Natural History of NAS of Ukraine

*roman.dmytruk@lnu.edu.ua

Abstract. The territory of Lviv City and its suburbs have long history as a tourism center. This is due to several factors, including: the city architecture, a large number of museums, recreative servicei, potential of scientific and industrial institution and other. Today, we can also state the fact that the war has added to Lviv's tourist popularity. This is primarily explained by the large distance from the city to the Conflict Zone. Another important factor is the conservation of local traditions in the western region, such as the celebration of religious and public holidays, which have been lost in many places in our country due to the long-term influence of the Russian Empire and the former USSR. An important positive factor that determines visits to Lviv for tourist purposes is its proximity to the mountains, which attract recreants' flows. The listed factors, as well as the availability of developed infrastructure and workforce, are determined the high attendance of Lviv TC by tourists.

The *Lviv territorial community (TC)* is characterized by a spatial distribution of modern infrastructure and adaptability to tourist activities. The most visited is the central part of the city with its numerous architectural monuments, museums, theaters, hotel and restaurant infrastructure, etc.

Our work focuses on the eastern and southeastern parts of the Lviv TC, which are characterized by a significant area of green spaces. In particular, the Znesinnia Regional Park and the Vynnyky Forest Park are located here. Within these locations, Lviv residents and visitors can get acquainted with the nature of this territory: see geological sections of different ages deposits, specific attractive landforms, as well as take part in various outdoor activities or visit many interesting objects, the most famous of which are the Lychakiv Cemetery and the Clementii Sheptytskyi Museum of Folk Architecture and Rural Life (Shevchenkovskyi Hai). The presence within the research area of tourist and recreational infrastructure objects, for example the multifunctional complex for recreation, entertainment, sports and health improvement "Emily Resort" or modern space for holding diverse events !FESTrepublic, as well as other recreational, nature-educational, sports and other destinations, gives grounds to actively develop of various areas of tourism function in this part of the Lviv TC.

Keywords: tourism; Lviv; green space; relief; deposits; nature attractions; recreation; hospitality industry.

Територія Львова та його околиці традиційно вважаються осередком туризму. Це пов'язано з кількома чинниками, зокрема архітектурою міста, великою кількістю Сьогодні можемо констатувати, що значну туристичну відвідуваність Львова

пояснюємо передусім віддаленістю міста від зони бойових дій. Також важливим чинником є збереженість у Західному регіоні місцевих традицій – святкування релігійних та державних свят, які через тривалий вплив Російської імперії та колишнього СРСР на значній території нашої держави втрачено. Ще одним чинником, що зумовлює відвідини Львова, є його близькість до гір, які притягують туристичні потоки. Перелічені чинники, а також наявність відповідної інфраструктури, трудових ресурсів зумовлюють високу відвідуваність Львівської ТГ туристами.

Львівська територіальна громада відзначається територіальними відмінностями щодо наявності і пристосованості до туристичної діяльності. До складу Львівської ТГ входить 3 міста (Львів, Винники і Дубляни), 2 селища (Брюховичі та Рудне), а також 15 сіл. В межах самого Львова виділено шість адміністративних районів Шевченківський, Личаківський, Сихівський, Франківський, Залізничний та Галицький (Львівська міська..., без дати). Доволі відвідуваною є центральна частина міста з її чисельними пам'ятками архітектури, музеями, театрами, готельно-ресторанною інфраструктурою тощо, яка охоплює Галицький, та частково Франківський, Залізничний, Личаківський і Шевченківський райони. У нашому дослідженні фокусуємо увагу на східній та південно-східній частинах ТГ, які вирізняються наявністю значної площі зелених насаджень, зокрема тут розташовуються РЛП “Знесіння”, парк Погулянка та Винниківський лісопарк. У межах зазначених локацій жителі Львова та туристи можуть ознайомитись з природою території: побачити розрізи різновікових відкладів, цікаві й атрактивні форми рельєфу; зайнятися активними видами відпочинку на природі; відвідати багато відомих об'єктів, серед яких Личаківський цвинтар та Музей народної архітектури й побуту імені Климентія Шептицького (Шевченківський гай). Наявність у межах території досліджень об'єктів туристичної та рекреаційної інфраструктури (зокрема, багатофункціонального комплексу для відпочинку, розваг, занять спортом та оздоровлення “Emily Resort”, сучасного простору для проведення різнопланових акцій !FESTrepublic), відпочинкових, природно-пізнавальних, спортивних та інших дестинацій дає підстави активно розвивати різні напрями туристичної діяльності в зазначеному сегменті Львівської ТГ.

Львівська територіальна громада сьогодні є одним з найвідвідуваніших туристичних осередків в Україні. Це пояснюємо вдалим поєднанням у межах невеликої території (315,6 км²) різноманітних туристичних ресурсів: зручне розташування; значна кількість цікавих для туристів антропогенних та природних об'єктів; широкий спектр закладів гостинності; наявність трудових ресурсів тощо (Львівська міська..., без дати). Туристичним особливостям цієї території присвячено чимало досліджень, які висвітлено як у наукових працях, так і в інших джерелах (Байрак і ін., 2021; Дмитрук і ін., 2021; Завадович і ін., 2018; Мельник і ін., 2010; Мельник і ін., 2012; Підлісна і ін., 2017; Яцишин і ін., 2021). Проте у більшості праць увага акцентується на конкретних об'єктах, натомість комплексне бачення перспектив туристичного використання території досліджень трапляється зрідка.

Проте зазначимо, що окремим частинам Львівської ТГ притаманні відмінності в туристичних ресурсах. У нашому дослідженні акцентуємо увагу на східній частині території, до якої зачислено власне східну частину Львова (Личаківський і частково Сихівський р-ни міста), а також Винники, Лисиничі та Підбірці. В дослідженні також залучено інформацію щодо прилеглої з півдня частини Давидівської ТГ, оскільки тут сформований єдиний лісовий масив, що тягнеться від Львова в південно-східному напрямі до Соснівки-Винничок-Давидова (рис. 1).

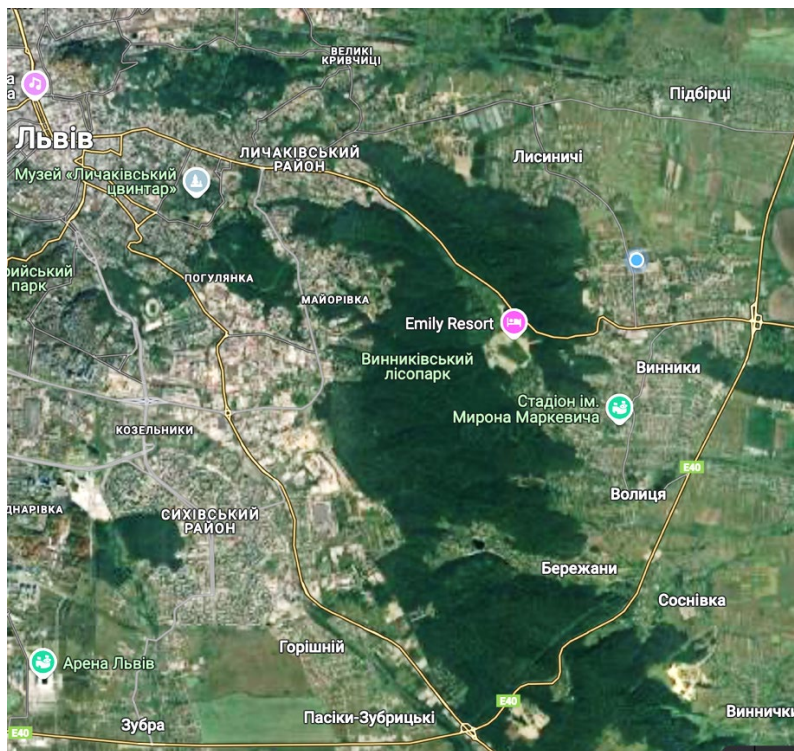

Рис. 1. Територія східної і південно-східної частини Львівської ТГ

Fig. 1. Territory of the eastern and southeastern parts of the Lviv TC

Досліджувана частина Львівської ТГ характеризується значною кількістю слабо антропогенно змінених територій, таких як парк Погулянка, регіональний ландшафтний парк (РЛП) “Знесіння” та Винниківське лісництво. У межах досліджуваної території виокремлено низку об’єктів, що мають природоохоронний статус. Йдеться, зокрема, про вже згадуваний РЛП “Знесіння” (), ботанічний сад ЛНУ імені Івана Франка (вул. Черемшини, 44), заказники у межах Винниківського лісництва (лісові заказники місцевого значення “Чортова Скеля”, “Львівський”, “Винниківський”, гідрологічний заказник місцевого значення “Траверинові джерела”), пам’ятки природи (геологічна пам’ятка природи місцевого значення “Медова Печера”), парки-пам’ятки садово-паркового мистецтва (“Личаківський

парк”, “Високий замок”, “Пагорб Слави”) (Атлас ..., без дати; Регіональний..., без дати; Львівський..., без дати).

Методи дослідження. Для виконання різнопланової оцінки туристичного потенціалу території використовують широкий спектр методів (Мальська та ін., 2020; Rozycki, 2005; Яцишин та ін., 2022). Нами у дослідженні використано такі методи:

- літературний (ознайомлення та вивчення літературних джерел щодо досліджуваної території);
- картографічний (вивчення топографічних особливостей місцевості, розташування та розподілу досліджуваних об’єктів, процесів тощо);
- історичний, у тому числі археологічний (ознайомлення з історією освоєння, заселення, загосподарення території досліджень);
- візуальний (полягає у безпосередньому огляді й дослідженні території, поширення в її межах цікавих об’єктів, процесів, явищ);
- польові дослідження (проводять для попереднього вивчення та підготовки для представлення можливих туристичних об’єктів);
- статистичний (використовують для збору, аналізу та оцінки статистичних даних, які стосуються досліджуваних кількісних показників);
- опитування та анкетування (використовують з метою отримання даних про досліджувані, у тому числі нові невідомі об’єкти, та відгуків про об’єкти від учасників – як організаторів, так і споживачів).

Основна частина. Метою нашого дослідження є виділення можливих напрямів туристичної діяльності та пріоритетних туристичних об’єктів східної та південно-східної частин Львова і прилеглих територій. Важливими при цьому є такий перелік чинників: розташування, природні особливості території (рельєф, геологічна будова, поверхневі та підземні води, рослинний покрив тощо), наявність відповідної інфраструктури. Зупинимось детальніше на характеристиці перелічених чинників.

Під розташуванням розуміємо близькість і доступність території. Для прикладу, РЛП “Знесіння” та “FESTrepublic” розташовані поблизу центральної частини Львова, а решта локацій у Винниківському лісопарку, парку “Погулянка”, що на віддалі 3-10 км від центру.

Репрезентована територія розташована на контакті Подільської височини та Малого Полісся (власне Пасмового Побужжя). Це зумовлює значну неоднорідність рельєфу. На підставі розподілу абсолютних відміток територію можна поділити на дві частини:

- нижча частина, де абсолютні відмітки змінюються від 240 до 280 м (сюди відносимо північну, північно-східну і східну частини, зачисляємо долину Полтви і Пасмове Побужжя);
- вища частина, якій притаманні абсолютні відмітки, що перевищують 300 м, а в окремих випадках (Замкова та Чатова (Чортова) гори) – понад 400 м.

З наведеного розподілу абсолютних відміток бачимо, що припіднятою та сильно розчленованою численними ярами, балками, долинами Полтви, Зубри та їхніх

приток є друга (вища) частина території досліджень. Тому вона є сприятливішою для усіляких туристичних та спортивних видів відпочинку.

Геологічна будова також додає атрактивності досліджуваній території. В основі пухких нагромаджень цієї території (до абсолютної висоти 280 м) залягають верхньокрейдові мергелі. Гіпсометрично вище розташована складно побудована товща неогенових утворень потужністю понад 100 м. Її будову та історію формування розкрито у працях (Яцишин та ін., 2021; Дмитрук та ін., 2021). Зазначимо, що власне неогенові утворення території були і досі залишаються важливим ресурсом, який використовують для потреб будівельної та інших галузей промисловості. Це стосується потужних нагромаджень пісків, пісковиків та вапняків баденського і сарматського ярусів міоцену (рис. 2). Наймолодшими серед відкладів

Рис. 2. Відслонення неогенових відкладів у кар'єрі Пісковня (західна частина Винник)

Fig. 2. Outcrop of Neogene sediments in the Piskovnia quarry (western part of Vynnyky City)

території досліджень є четвертинні утворення, які сформувались упродовж плейстоцену (переважно верхнього) та голоцену. Вони, на відміну від крейдових та неогенових утворень, сформувались у континентальних умовах. Серед генетичних типів відкладів виокремимо еолово-делювіальні леси, алювій зі значними включеннями торфових масивів в долинах річок та потоків, схилів утворення та хемогенні нагромадження, що представлені травертинами (Яцишин та ін., 2021; Дмитрук та ін., 2021; Орлов та ін., 2023). Значні об'єми порід, передусім в межах Львова та в його найближчих околицях, вже видобуто, з чим пов'язана велика кількість різного розміру кар'єрів. На сучасному етапі безпосередньо на території Львова видобуток порід в кар'єрах припинено, а найближчі з діючих кар'єрів,

розташовані поблизу сіл Соснівка, Виннички, Гончарі та Давидів, спеціалізуються на розробці пісків і торфів.

Геологічна будова території та розчленований рельєф зумовили наявність значної кількості джерел (Орлов та ін., 2023) (рис. 3). Останні є витокami Полтви і її приток (належать до басейну Балтійського моря) та Зубри (належить до басейну Чорного моря). З переліченого стає зрозумілим, що в межах цієї території знаходиться частина Головного європейського вододілу. В долинах потоків споруджено значну кількість штучних водойм – ставків, які здавна використовують як місця відпочинку. Найвідомішими є Винниківське озеро (сьогодні розташоване на території відпочинкового комплексу “Emily resort”), Електрон, Вульки, озера у Львівській Швейцарії, каскад ставків у Волиці тощо. Стан цих водойм не завжди є таким, що відповідає вимогам для цільового використання. Іншими чинниками, які ускладнюють використання водойм, є розташування їх у межах приватних територій і не завжди належна якість води. Останній чинник варто згадати окремо, оскільки розташування водойм у межах населених пунктів спричиняє потрапляння промислових та господарських стоків у ці водойми. Проте загалом наявність значної кількості води та водойм створює перспективи щодо їхнього використання для відпочинку та рекреації.

Рис. 3. Каптовані джерела у верхів'ях потоку Млинський
Fig. 3. Capped springs in the uppers of the Mlynskyi stream

Ще одним чинником, який сприяє туристичній привабливості цієї території, є природний рослинний покрив. Рельєф східної частини Львівської ТГ, як зазначено вище, вирізняється значною розчленованістю, що зумовило меншу антропогенну перетвореність території і, як наслідок, збереження природного рослинного покриву. На досліджуваній території в деревостані домінуючими породами є бук лісовий, граб звичайний, дуб черешчатий, зрідка – ясен звичайний, липа серцелиста, клен-явір та клен гостролистий. Виходи на денну поверхню неогенових пісків сприяли

насадженню тут сосни звичайної. Серед штучно висаджених порід дерев значні прощі відведено також дубу червоному. Місця, де найбільше збережено природної рослинності, зокрема за переважанням бука і дуба, заповідують як лісові заказники. По долинах численних водотоків росте вільха клейка, деякі види верби, гідрофільні види трав і мохів. Забутою, проте доволі перспективною ботанічною дестинацією цієї території є дендропарк Соколовського, закладений 1898 р. (Ботанічна..., без дати; Дунайсько-Карпатська..., без дати). Організовано дендрологічний парк з метою спостереження за адаптацією 56 видів екзотичних дерев та можливого подальшого їх використання у лісовому господарстві регіону. Сьогодні на території закинутого дендропарку можемо спостерігати два види модрина – європейську і японську, сосни австрійську (чорну) та Веймута. Найатрактивнішими є біогрупи псевдотсуги Мензиса (дугласії), родом з Північної Америки, що є найвищим деревом у Європі і сягає на Розточчі висоти понад 40 м.

Надзвичайно важливим і перспективним для використання у туризмі і рекреації є згаданий об'єкт природо-заповідного фонду – Ботанічний сад ЛНУ імені Івана Франка (Львівський університет..., без дати). Він є одним з найстаріших у Європі (заснований 1852 р.), розташовується на двох ділянках міста, більша з яких площею 16,5 га розташована в межах досліджуваної нами частини Львова. Ботанічний сад проводить активну освітню та просвітницьку роботу, спрямовану на популяризацію природничих та екологічних знань серед відвідувачів у тім числі школярів. Найактивніше Ботанічний сад приймає туристів у дні відкритих дверей, які пов'язані з цвітінням певних видів рослин, зокрема рододендронів.

Тривале використання досліджуваної території людиною спричинило формування в межах її “зеленої” частини розгалуженої мережі доріг та стежок, які з'єднують між собою віддалені локації. Здебільшого туристичні стежки та шляхи мають ґрунтове покриття, хоча іноді трапляються підсипані гравійно-гальковим матеріалом ділянки чи навіть з твердим асфальтним покриттям.

Відповідно до класифікації туризму за метою подорожі, у межах обраної території досліджень можна провадити такі види туризму: рекреаційний (релаксаційний), спортивний (активні подорожі з елементами спорту), пізнавальний (науково-пізнавальний, історико-культурний), діловий, культурно-розважальний (Велика..., без дати).

Метою рекреаційного (релаксаційного) виду туризму є відновлення фізичного, психологічного (духовного) стану туриста. Досліджувана територія надзвичайно сприятлива для цього, оскільки рекреант має змогу відпочити на природі, а також у закладах, які тут функціонують. На нашу думку, увагу слід звернути на такі заклади:

- Сучасний багатофункціональний комплекс для відпочинку, розваг, занять спортом та оздоровлення “Emily resort” (Львівська обл., м. Винники, вул. Хмельницького, 9Б);
- Заміський комплекс “Львівська Швейцарія” (адреса Львівська обл., с. Давидів, вул. Озерна, 1Б);
- Комплекс “Sosna Park” (Львівська обл., с. Соснівка, вул. Стефаника, 1А);

- Готельно-відпочинковий комплекс “Тартак Резорт” (Львівська обл., с. Бережани, вул. Долинівка 60, озеро Вульки).

Перелічені об’єкти хоча і знаходяться у межах / поблизу населених пунктів, усе ж дають змогу рекреантам відпочити “на природі”. Йдеться про близькість до водойм, лісопаркових масивів, які мають позитивний вплив на фізичне та ментальне здоров’я відвідувачів.

Детальніше зупинимось на багатофункціональному комплексі для відпочинку, розваг, занять спортом та оздоровлення “Emily Resort”, оскільки він надає найбільший спектр туристичних та інших послуг у межах території дослідження (Emily Resort..., без дати). Зокрема, у комплексі “Emily Resort” рекреантам доступні “Emily Wellness&SPA” та “Emily medical center”. “Emily Wellness&SPA” є інноваційним SPA-комплексом на березі штучної водойми для релаксу та відновлення. Тут для відвідувачів доступні сауни та парні, басейни для дорослих і дітей, тренажерний зал, масажні кабінети та інші послуги. Беручи за основу терапію за системою Майєра, базовими в якій є фізичне та емоційне відновлення, детоксикація, правильне харчування, медикаментозна та натуропатична корекція, “Emily medical center” пропонує послуги з очищення організму шляхом нормалізації обміну речовин, відновлення роботи травної системи і, як результат, поліпшення загального стану організму.

На решті об’єктів рекреанти мають змогу відпочити поблизу штучно створених водойм у межах лісової (лісопаркової) зони. Відпочинок може тривати як один, так і більше днів, оскільки в комплексах “Львівська Швейцарія” та “Тартак Резорт” є готелі, що готові приймати відвідувачів. Окрім того, неподалік згаданих об’єктів є й інші готелі, зокрема “Otaman Resort” та “Галицька Корона” (розташовані на виїзді зі Львова в напрямі Бібрки по автошляху Н09), “Галактика”, “City Inn Lviv Smart Hotel”, “Гетьман”, “Віконт” у Винниках та численні готелі Львова.

Спортивний туризм активно провадять у межах території досліджень. Окрім піших маршрутів слід відзначити активне використання території для велотуризму (сприяє зростаюча (хоча й повільно) кількість велодоріжок, прокладених уздовж окремих центральних доріг), мототуризму тощо.

Також акцентуємо увагу на тому, що, окрім власне туризму, територію активно використовують для занять спортом. Передусім відзначимо наявність тут кількох спеціалізованих об’єктів. До них належить комплексно-спортивна база Львівського державного університету фізичної культури “Скіф” (м. Львів, вул. Черемшини, 17), споруджена ще 1897 р. За час експлуатації об’єкт неодноразово модернізували і станом на сьогодні використовують як тренувальну базу для легкоатлетів та інших спортсменів.

За адресою м. Львів, вул. Керченська, 8 розташований спортивний комплекс “Галичина” (Палац спорту). Його історія розпочалась в 1967 р. За цей час комплекс неодноразово перебудовували. Під час останньої реконструкції 2008 р. збільшено кількість місць для відвідувачів. Критий зал комплексу використовували для

проведення міжнародних поєдинків та матчів національних чемпіонатів з футболу, баскетболу, волейболу, гандболу.

Ще одним об'єктом, який використовують для занять спортом, є спорткомплекс ЛНУ імені Івана Франка (м. Львів, вул. Черемшини, 31). Він слугує тренувальною базою для командних видів спорту, легкої атлетики, проведення різнопланових спортивних секцій (фітнес, карате, бокс, дзюдо тощо). Також тут наявний плавальний басейн на 6 доріжок довжиною 25 м.

Спорудження нового спортивного комплексу “Боско-Арена” (м. Львів, вул. Кривчицька дорога, 19д), що входить до складу спортивного клубу “Дон Боско”, заснованого отцями Селезіянами, розпочато 2017 р. На його території наявні критий майданчик та кілька відкритих полів зі штучним покриттям. З моменту відкриття у вересні 2021 р. комплекс використовують для проведення міжнародних та національних змагань з футболу та волейболу, а також для тренувань дітей і молоді.

На території уже згаданого комплексу “Emily Resort” розташовується академія футболу ФК “Рух”, а взимку функціонує гірськолижний витяг, що обслуговує три гірськолижні спуски. У Винниках побудовано стадіон імені Мирона Маркевича. Його використовують у тренувальному процесі юнацьких команд футбольної академії ФК “Рух” та інших колективів.

На вулиці А. Вахнянина, 1 розташований стадіон ДЮСШ № 4, який оновлено упродовж 2016–2018 років. Тут сьогодні функціонує два футбольних поля різного розміру з трав'яним і штучним покриттям, які використовують для тренувань і проведення футбольних матчів.

За адресою А. Вахнянина, 29 працює Центр творчості дітей та юнацтва Галичини (ЦТДЮГ), у структурі якого є відділ спортивно-туристичної та фізкультурно-оздоровчої роботи (Управління..., без дати). Відділ відповідає за розвиток фізичної культури і спорту, а також виявлення обдарованих і перспективних дітей. У рамках відділу працюють гуртки зі скелелазіння, спортивної акробатики, паркуру, спортивного туризму, художньої гімнастики, баскетболу тощо. У приміщенні центру систематично проводять змагання з різних видів спорту серед дітей та юнацтва.

Окрім спеціалізованих об'єктів для занять спортом, у межах досліджуваної території чимало природних локацій, де займались і продовжують займатися спортом. На те, що територію здавна використовували для занять спортом, вказує наявний ще в 1926 р. лижний трамплін у межах сучасного РЛП “Знесіння” (місцеві використовували назву “скочня”). Його збудували завдяки старанням віце голови Карпатського нартярського товариства капітана Романа Лотечко. Висота дерев'яної риштовки сягала 8 м, розбіг до стрибка – 76 м; на трампліні виконували стрибки довжиною близько 50 м (Трамплін..., без дати). У 60-х роках минулого століття планували реконструкцію трампліну та спорудження траси для бобслею, однак ці проекти не реалізували.

У межах лісопаркової зони чимало місць, де аматори та професіонали займаються різними видами спорту. Одним з найвідвідуваніших місць є західна

частина парку “Знесіння”. Тут за адресою м. Львів, вул. Чернеча гора, 3 розташована Львівська дитячо-юнацька спортивна школа з гірськолижного спорту (СДЮШОР з гірськолижного спорту ЛОО ФСТ “Динамо” України). На території школи можемо побачити гірськолижний спуск і бугельний витяг. Попри популярність гірських лиж, кліматичні зміни (малосніжні і доволі теплі зими) зумовили нечасте використання цієї локації власне для катання на лижах. Проте школа упродовж усього року займається підготовкою юних лижників, практикуючи фізичні вправи, роботу над технікою їзди, катання на роликах тощо.

Зазначену територію використовують для трейлранінгу (бігу по пересіченій місцевості), катання на гірських велосипедах та піших прогулянок.

Не менш активно використовують для проведення змагань і тренувань з різних видів спорту територію Винниківського лісопарку. Зокрема однією з найвідвідуваніших локацій є Чатові (Чортові) скелі (рис. 4). У минулому там видобували пісковики для будівельних потреб Львова та околиць. У 2-й пол. XX ст. видобуток припинили і територія відносно швидко набула природного вигляду. Згадкою про господарську діяльність є сліди численних каменоломів, які станом на сьогодні порослі лісом. Але найпівнічнішу скелю, яка є найвищою і має найбільший перепад висот, часто використовують для скелелазіння та болдерінгу. Сприятливість локації засвідчує проведення там у 2024 р. XXVII чемпіонату України зі спортивного гірського туризму серед юнаків.

Рис. 4. Виходи сарматських пісковиків у Винниківському лісопарку (Чатові скелі)

Fig. 4. Outcrops of Sarmatian sandstones in the Vynnyky Forest Park (Chatovi Skeli)

У межах лісопаркової зони розташовані два об'єкти для занять мотоспортом. Перший з них, “Мототрек Майорівка”, простежуємо по вул. Медової Печери у верхів'ях потоку Млинський. Об'єкт, що функціонує понад 50 років, ще в 70-х роках минулого століття отримав міжнародну ліцензію для проведення змагань (Мототрек..., без дати). Станом на сьогодні можемо констатувати зменшення площі

траси за рахунок забудови, яку активно проводять у верхній частині згаданого потоку (яру), а також поступового заростання схилів. Другим об'єктом є спортивно-тренувальний майданчик, розташований у західній частині Винник на території закинутого кар'єру в підніжжі г. Лисівка (так звана "Пісковня"). Його використовує ГО Винниківський мотоциклетний клуб "Драйв".

У межах території досліджень простежуємо кілька байк-парків, облаштованих для швидкісного спуску (даунхілу) чи стрибків на велосипедах (Байк-парк..., без дати). Першим є Сихівський байк-парк, розташований у південній частині Львова в так званому лісопарковому масиві Вулька, що поблизу вулиць Бережанської та Вулецької. Байк-парк складається з двох частин: верхньої, простішої, з насипаними гірками (контрнахилами) для їзди та стрибків; нижньої, яка є доволі довгим спуском, іноді крутим, з насипаними контрнахилами, що завершується в долині струмка. Сьогоднішні можемо констатувати певну занедбаність байк-парку, що фіксовано руйнуванням окремих конструкцій траси та частковим заростанням мохом.

Наступних два об'єкта розташовані безпосередньо у межах Львова. Один з них знаходиться в закинутому кар'єрі, що поблизу перетину вулиць Богданівської і Тракту Глинянського та має назву "Пісковня байк-парк". Зазначений байк-парк є памп-треком (чергуванням ям та підвищень (контрнахилів)). Зрідка для тренувань територію байк-парку також використовують мотоциклісти. Сьогодні через господарське використання прилягаючих ділянок байк-парк вважають закритим.

У межах парку "Погулянка" організовано однойменний байк-парк. Тут велосипедисти можуть спуститись кількома паралельними трасами, ускладненими контрнахилами та кікерами. Складність маршрутів є середньою.

Нагадаємо, що зелену зону Львова використовується для таких видів спорту, як трейлранінг та спортивне орієнтування. Зростання популярності бігу впливає на збільшення відвідувачів Винниківського лісопарку. Цьому також сприяє систематичне проведення змагань із зазначених видів спорту.

Науково-пізнавальний вид туризму можемо поділити на дві основні складові. В першій визначальними є природні (природничо-пізнавальні) об'єкти, в другій – об'єкти, пов'язані з діяльністю людини (історико-культурний вид туризму).

Як уже зазначено вище, значна частина досліджуваної території розташована у межах "зеленої" зони Львова. Саме з нею здебільшого пов'язані природні туристичні об'єкти. До найцікавіших науково-пізнавальних туристичних об'єктів території належать відслонення неогенових та четвертинних відкладів, форми рельєфу, виходи підземних вод, ботанічні об'єкти та археологічні пам'ятки. Серед розрізів, які варті уваги, передусім згадаємо відслонення неогенових (середньо- і верхньобаденських) відкладів гори Лева (Лиса, Піщана). Ця точка розташована на межі Галицького та Личаківського районів міста Львова. Тут потужність неогенових утворень сягає близько 100 м; у розрізі простежується перешарування пісків, пісковиків, органогенних та хемогенних вапняків. Ще одним доступним розрізом неогенових утворень є відслонення у кар'єрі Пісковня (див. рис. 2), що на західній

околиці Винників. Тут також маємо змогу спостерігати перешарування пісків, пісковиків та вапняків (Яцишин та ін., 2021).

Об'єктом, що входить до природно-заповідного фонду і притягує значну кількість відвідувачів, є Медова печера. Розташована вона у східній частині Львова між вулицями Медовою та Медової Печери. Тут маємо змогу спостерігати відслонення хомогенних верхньобаденських утворень потужністю 5-8 м (рис. 5). Світло-коричневий (медовий) колір вапняків дав назву зазначеній локації. Упродовж тривалого часу тут видобували вапняки, результатом чого є рекультивований кар'єр, що сягає 70-100 м у поперечнику. Кар'єрними роботами у північній стінці видовбано печеру довжиною близько шістдесяти метрів. Складається вона з двох з'єднаних між собою залів, які відкриті для загального користування (Яцишин та ін., 2021).

Рис. 5. Медова печера у відкладах верхньобаденських вапняків
Fig. 5. Medova cave in the Upper Baden limestone deposits

Важливим геологічним об'єктом, що має природоохоронний статус, є Чатова (Чортова) Скеля (див. рис. 4). У зазначеній локації відслонюються наймолодші серед неогенових утворень Львова та околиць нижньосарматські карбонатні пісковики. Стінки відслонень сягають 10 м (Яцишин та ін., 2021).

Чимало розрізів неогенових утворень можна знайти в парку Погулянка, проте сьогодні їхній стан завдяки рекультивації та впливу рослинності (розташовані в залісненій частині парку) є поганим.

Серед четвертинних відкладів відзначимо розрізи верхньоплейстоценових і голоценових утворень, які представлені еолово-делювіальними лесами, колювіальними (схилувими) нагромадженнями і травертинами. Надзвичайно інформативними є лесові утворення, хоча їх поширення є спорадичним, а

потужності зрізка перевищує 4-5 м. Це зумовлено їх структурно-текстурними особливостями, включеннями органічних решток тощо. Доволі репрезентативними з обстежених є розріз у закинутому кар'єрі поблизу перетину вулиць Глинянський Тракт та Богданівської (вул. Іванова Гора), на вулиці Б. Хмельницького поблизу виїзду з Винників в напрямку на Львів, а також у с. Волиця на вулиці Черешневій (Яцишин та ін., 2021).

У межах досліджуваної території численними є знахідки голоценових травертинів (Яцишин та ін., 2021; Орлов та ін., 2023). Вони сформувались поблизу виходів підземних вод на денну поверхню (джерел) та у долинах потоків. Їх розміри дуже різні, в окремих місцях виявлено цілі скупчення травертинів, протяжністю понад 100 м і потужністю понад 2 м. Найатракційнішими вважаємо вапнякові туфи у потоках Майорівський (49.8212 пн.ш.; 24.1005 сх.д.), Млинський (49.8175 пн.ш.; 24.0896 сх.д.) та Чепін (ур. Львівська Швейцарія, с. Давидів, 49.7704 пн.ш.; 24.1258 сх.д). Травертини у зазначених локаціях формують каскади водоспадів, завдяки чому розріз травертинів власне й складений з окремих фрагментів. Доволі часто в товщі хомогенно осадженого карбонату кальцію чітко помітні рештки рослин, зокрема скам'янілі гілки та кора дерев, мохів тощо (рис. 6).

Рис. 6. Травертини Винниківської лісопаркової зони

Fig. 6. Calcareous tufa of the Vynnyky forest park zone

У межах території досліджень присутні ділянки, що представляють собою цікаві та репрезентативні форми рельєфу або такі місця, де можемо спостерігати розвиток певних геоморфологічних процесів. Передусім сюди належать ерозійні останці, зокрема гори Лева, Хоμεць, Баба Род, Чатові Скелі тощо. З них часто відкриваються надзвичайно мальовничі краєвиди на прилеглі понижені ділянки долини Полтви та Мале Полісся. Значна вертикальна та горизонтальна розчленованість території зумовлює активний розвиток ерозійних процесів, що пов'язані з діяльністю як постійних, так і тимчасових водотоків. Часто ці процеси утруднюють використання

території для потреб господарства, що потребує застосування відповідних протиерозійних заходів (наприклад, спорудження в ярах РЛП “Знесіння” протиерозійних загат). Значні потужності неогенових карбонатних і піщанистих порід, їхня тріщинуватість, наявність води створюють перспективи для розвитку карстових та карстово-суфозійних процесів. Результатом цих процесів є формування невеликих печер і карстово-суфозійних лійок інколи навіть у межах житлової зони міста.

До переліку об’єктів, які є цікавими і репрезентують давнє населення цієї території, є численні археологічні пам’ятки. Найдавніші з них датують верхнім палеолітом і виявлені на Чатових Скелях, а також по правому та лівому бортах витоків Маруньки на території теперішнього “Emily Resort” (Дмитрук та ін., 2021; Яцишин та ін., 2021). Відомі також знахідки енеолітичних поселень на г. Жупан та г. Лисівка та раннього залізного віку – на г. Шипшина, які активно вивчали з 60-х років минулого століття львівські археологи (Гавінський, 2012; Дмитрук та ін., 2021). Найцінніші з виявлених артефактів виставлені та зберігаються в експозиціях історико-краєзнавчого музею міста Винників та у фондах Інституту українознавства імені І. Крип’якевича у Львові.

Значно відомішими на цій території є сліди проживання людини у княжу добу. Зокрема, багату колекцію артефактів отримано з руїн городища, розкопаного поблизу сучасного Високого Замку, яке знищено внаслідок людського втручання в цю локацію – насипання символічного кургану в честь 300-ліття Люблінської унії упродовж 1860-1890 рр. Це місце здавна притягувало людей, що засвідчують знахідки великої кількості артефактів давніших культур, зокрема енеолітичних (Дмитрук та ін., 2021). На території РЛП “Знесіння” відомо про знахідки в місцевості Святовитового Поля залишків давнього городища IX-XI ст. (Регіональний..., без дати).

Ще однією цікавою локацією, з якою пов’язують проживання людини, є гора Баба Род. З цим місцем пов’язано чимало легенд. Сьогодні відомо, що там розташовувалось давнє слов’янське капище та городище (Регіональний..., без дати).

Туристична привабливість Личаківського району визначається наявністю значної кількості різноманітних історико-культурних об’єктів. Йдеться, зокрема, про храми, рештки фортифікацій, палацові комплекси, житлову забудову, пам’ятники та меморіали, музеї, які є вагомим ресурсом для розвитку туризму.

Серед храмів Личаківського району виокремимо такі унікальні архітектурні споруди: костел Св. Антонія монастиря францисканів РКЦ (1718 р., вул. Личаківська, 49а), костел Пресвятого Серця Ісуса монастиря францисканок (XIX ст., вул. Лисенка, 43, тепер церква св. Івана Золотоустого ПЦУ), костел Непорочного зачаття Діви Марії монастиря кларисок (1748 р., пл. Митна, тепер музей сакральної барокової скульптури Пінзеля), церква св. апп. Петра і Павла ПЦУ (1668–1798 рр., вул. Личаківська, 82а), костел Заручин Марії і монастир сакраменток (1780 р., вул. Тершаківців, 11а, тепер церква Святої Трійці УГКЦ), церква Вознесіння Господнього УГКЦ (1897 р., вул. Старознесенська, 23), костел Матері

Божої Остробрамської (1938 р., вул. Личаківська, 175, тепер церква Покрови Пресвятої Богородиці УГКЦ), костел Внебовзяття Пресвятої Діви Марії РКЦ (1766 р., м. Винники).

Цікавим об'єктом є церква Святого Пророка Іллі УГКЦ на вул. Кривчицька дорога, 113. За однією із версій, основою для храму слугувала оборонна руська вежа-донжон романського або ранньоготичного періоду XIII–XIV ст. (Байрак та ін., 2021).

Ще однією надзвичайно атрактивною спорудою, розташованою в Сихівському районі, є унікальна дерев'яна церква Пресвятої Трійці галицького типу (1654).

Проте і сучасні церкви також можуть бути цікавим туристичним ресурсом. Зокрема, одним з наймолодших храмів Львова є церква Благовіщення Пресвятої Богородиці УГКЦ (вул. Пасічна, 83, освячена 25 грудня 2011 р.). Іконостас цього храму створено у стилі українського бароко за копією відомого Богородчанського іконостасу XVII ст.

Житлова забудова Личаківського району вирізняється різноманітністю споруд за типом, віком та архітектурними стилями. Зокрема, палац Семенських-Левицьких на вул. Пекарській, 19 споруджений у 1-й половині XIX ст. Зараз у ньому розташована дитяча спеціалізована школа-інтернат. Над брамою до колишніх конюшень можна побачити цікаві голови коней (Мельник та ін., 2010).

На вул. Пекарській, 50а розташований палац Туркулів-Комелло (1840–1843). Це перша у Львові будівля у стилі ранньої неоготики. За весь час свого існування палац мав багато власників: був власністю графів Дідушицьких, Комелло, Туркулів, Маєрів, Полетилів, Батицьких (Мельник та ін., 2010).

Унікальними музейними комплексами на території Личаківського району є Музей народної архітектури та побуту імені Климентія Шептицького (народна назва – Шевченківський гай) та Державний історико-культурний музей-заповідник “Личаківський цвинтар”.

Туристам варто відвідати Музей сакральної барокової скульптури Пінзеля (пл. Митна), Музей визвольної боротьби України (вул. Лисенка, 23а), Історико-краєзнавчий музей (м. Винники, вул. Галицька, 26).

Невід'ємною складовою архітектурного простору слугують монументи, які є цікавими туристичними об'єктами. У Личаківському районі розташовані монументи: учаснику повстання 1794 р. Костюшка Бартошу Гловацькому (1905 р., Личаківський парк), Подвигу медиків у Другій світовій війні (“Серце Данко”, вул. Перкарська), видатному галицькому медику Мар'янові Панчишину (2000 р., вул. Чернігівська, 7), кінний монумент ветеринару та коню (2016 р., вул. Пекарська, 50) (Мельник та ін., 2012).

На території Личаківського району є чотири пам'ятники Тарасові Шевченку: перший встановлений у 60-их роках минулого століття на подвір'ї школи на вул. Личаківській, 171 (скульптор Яків Чайка); другий розташований біля входу у “Шевченківський гай” (1990, скульптор Юрій Гав'юк); третій знаходиться у м. Винники і є одним з найстаріших в Україні (28 вересня 1913 р., відновлений 1925

р.). А от погруддя Кобзаря у с. Лисиничі вважають найстарішим у Галичині – його встановили у вересні 1911 р. (Мельник та ін., 2012).

У м. Винники, окрім згаданого погруддя Тараса Шевченка (1913), є пам'ятники Іванові Франку (1977 р., вул. Галицька, 54), пам'ятник воїнам УГА (1922 р., Винниківський цвинтар), Іванові Огієнку (2010 р., вул. Галицька), 10-річчя Незалежності (2001 р., вул. Галицька).

У “зеленій” частині досліджуваної території добре збереглися сліди Першої світової війни 1914-1918 рр. Вони представлені мережею окопів, редутив та Лисеницьким фортом, що розташований зі сходу в підніжжі Чатових (Чортових) скель (Байцар, 2020) (рис. 7).

Рис. 7. Рештки фортифікаційних споруд Лисеницького форту

Fig. 7. Remains of the fortifications of the Lysenytskyi Fort

Поблизу Чатових (Чортових) скель маємо змогу побачити пам'ятний знак, який слугує пам'яткою науки і техніки міжнародного значення. Йдеться про відновлений Науково-дослідним інститутом геодезії і картографії 2012 р. геодезичний пункт Винники, що належить до Центральноєвропейської геодезичної дуги. На ньому зазначено точні координати цього місця.

У Львові також активно розвивається діловий вид туристичної діяльності. Досліджуваний район Львівської ТГ не є винятком, хоча, порівняно з центральною частиною міста, цей вид туризму менш розвинутий. Найзатребуванішою локацією цього типу туризму є “Emily Resort”: комплекс має необхідну інфраструктуру для проведення такого типу туристичної діяльності (конференцзали, належно облаштовані номери в готелях, ресторани та інші заклади харчування). Всі ці об'єкти в стані забезпечити роботу семінарів, конференцій, з'їздів, які тут часто відбуваються (Emily Resort..., без дати).

Ще одним об'єктом, який активно використовують для такого типу туристичної діяльності, є локація “FESTrepublic”. Розташована за адресою м. Львів,

вул. Старознесенська, 24–26 (!FEST..., без дати). Зручне розташування поблизу центральної частини міста в зеленій зоні сприяє проведенню в зазначеній локації великої кількості широкого спектра івентів, у тім числі ділового спрямування. Територію активніше використовують в теплу пору року, оскільки значна її частина перебуває від відкритим небом.

Згадані дві локації активно задіюють також у культурно-розважальному виді туристичної діяльності, хоча й відзначаються різноплановістю використання. Якщо територія “Emily Resort” зазвичай використовують для проведення урочистостей, то “FESTrepublic” – зона концертів, фестивалів, спортивних подій.

Висновки. З наведеної вище інформації стає зрозумілим, що східну і південно-східну частини Львівської територіальної громади надзвичайно активно використовують у туристичній галузі. Поєднання на невеликій території міської інфраструктури та лісових (лісопаркових) насаджень створило надзвичайно сприятливий осередок для туризму різного спрямування. Серед найбільш відвідуваних об’єктів цієї частини Львівської ТГ слід виділити Личаківський цвинтар, музей народної архітектури й побуту імені Климентія Шептицького (Шевченківський гай), багатофункціональний комплекс для відпочинку, розваг, занять спортом та оздоровлення “Emily Resort”, культурний сучасний простір “FESTrepublic”. До згаданих туристичних дестинацій слід віднести чимало локацій, де відвідувачі можуть побувати на лоні природи: парк Погулянка, територію РЛП “Знесіння”, Винниківський лісопарк та інші.

Проте зазначимо, що чимало його складових потребують поліпшення або кардинально інших шляхів вирішення. Передусім це стосується тих видів туристичної діяльності, які можна здійснювати на відкритій місцевості. Наприклад, для пішохідного туризму на сьогодні облаштовано лише невелику частину території РЛП “Знесіння”, а решта лісопаркової зони, попри значне використання, не забезпечена відповідним наповненням, зокрема, промаркованістю стежок, наявністю доступної широкому загалу інформації щодо природничих особливостей (відсутність стендів тощо). Окремі ділянки “зеленої” зони активно використовують для ведення господарської діяльності, наслідком чого є вирубки, поява нових та погіршення стану вже існуючих доріг і стежок (рис. 8).

Територія лісопарку часто потерпає від вітровалів, зумовлених наявністю значної кількості хворих дерев та літологією сучасного ґрунтового покриття (на денну поверхню виходять піски). Попри близькість до населених пунктів, розвинену мережу лісових доріг і стежок, від звалених дерев не розчищають територію упродовж тривалого часу (часто мова йде про роки), що перешкоджає пересуванню стежками і дорогами, а також знижує естетичну привабливість приміських лісів (рис. 9).

Наявність на території лісопаркової зони байк-парків та мототреку притягує сюди багатьох любителів мото- та велоспорту. Доволі часто вони використовують для занять місця, що знаходяться за межами виділених для цього ділянок. Як наслідок, формується мережа нових стихійних стежок та доріг, які закладені в

піщаному субстраті, зі знищеною або суттєво пошкодженою рослинністю. Відновлення природної рослинності займає тривалий час – 5 років і більше. Подібну ситуацію спостерігаємо з водними ресурсами території: значне втручання людини в місця виходу підземних вод (каптування джерел); створення вздовж берегів потоків стихійних сміттєзвалищ; скидання у межах населених пунктів побутових вод безпосередньо у водні потоки. Усе це погіршує якість води та впливає на біорізноманіття водойм та оточуючих їх ділянок суходолу.

Рис. 8. Наслідки антропогенної діяльності (гора Копань, північні околиці Бережан)
Fig. 8. Consequences of anthropogenic activity (Kopan Mountain, northern surroundings of Berezhany)

Рис. 9. Вітровал у Винниківському лісопарку
Fig. 9. Windfall in Vynnyky Forest Park

Сьогодні з упевненістю можемо констатувати зростання зацікавленості населенням активним відпочинком, у тім числі велосипедними мандрівками. Проте в межах досліджуваної території велодоріжки практично відсутні, а стан дорожнього полотна ускладнює пересування по ньому велосипедів та електричних самокатів, що спричиняє зростання аварійності на дорогах.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України. Природно-заповідний фонд Львівської області в розрізі територіальних громад. URL: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-13.html>
- Байрак Г., Бордун О. Кривчицький масив Львова: його суспільно-історичні та геотуристичні атракції, перспективи пізнавальних екскурсій // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. 2021. Вип. 1 (12). С. 74-104. DOI: 10.30970/gpc.2021.1.3458
- Байцар А. Л. Природа та історія м. Винники й околиць. Наукове видання. Винники; Львів : ЗУКЦ, 2020. – 432 с.
- Ботанічна пам'ятка "Винники". URL: https://lvivlis.gov.ua/botanichni_pamyatky_pryrody?id=114
- Велика українська енциклопедія. Туризм в Україні. URL: https://vue.gov.ua/Туризм_в_Україні
- Байк-парки Львова. URL: <https://visitlviv.net/blog/bajk-parky-lvova/>
- Гавінський А. Пам'ятка культури лійчастого посуду Винники-Лісівка: дослідження 1963 року // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2012. Вип. 16. С. 431–447.

Дмитрук Р., Яцишин А., Каднічанський Д., Рагуліна М., Андрейчук Ю. Туристичний потенціал ...

ISSN 2519–2620. Проблеми геоморфології і палеогеографії...2025. Вип. 1 (18), 194–214

213

Дмитрук Р., Гавінський А., Яцишин А. Геоархеологічні пам'ятки північного уступу Львівського плато в межах Львова // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. 2021. Вип. 2(13). С. 48–62. DOI 10.30970/GPC.2021.2.3548

Дунайсько-Карпатська програма. Забутий дендропарк Соколовського у Львові. URL: <http://www.natureexperts.org/zabutyj-dendropark-sokolovskogo-u-lvovi/>

Завадович О., Зінко Ю., Іваніна А., Підлісна О. Проект геотуристичної стежки у регіональному ландшафтному парку "Знесіння" (Львів) // Геотуризм: практика і досвід. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (26–28 квітня 2018, Львів). Львів: Каменяр, 2018. С. 50–53.

Львівська міська рада. Львівська громада. URL: <https://city-adm.lviv.ua/r/mr/lviv-community>

Львівський університет. Ботанічний сад: офіційна сторінка. URL: <https://botanicgarden.lnu.edu.ua>

Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Вид-во ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.

Мельник І. В., Загайська Р. Личаківське передмістя та східні околиці Королівського столичного міста Львова. Львів : Центр Європи, 2010. 352 с.

Мельник І. В., Масик Р. Пам'ятники та меморіальні таблиці міста Львова. Львів : Апріорі, 2012. 320 с.

Мототрек Майорівка. Львів. URL: <https://sportplace.in.ua/places/sportivno-motocikletnyi-klub-maivorovka-moto>

Орлов О., Рагуліна М., Дмитрук Р., Борняк У., Омельчук О. Травертинові джерела східних околиць Львова – цінні об'єкти живої і неживої природи // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. 2023. Вип. 01 (15). С. 133–153. <http://dx.doi.org/10.30970/gpc.2023.1.3952>

Підлісна О., Іваніна А. Стандартизована характеристика природних геологічних об'єктів регіонального ландшафтного парку "Знесіння" (Львів) // Вісник Львівського університету. Серія геологічна. – 2017. – Вип. 31. – С. 118–129.

Трамплін на Кайзервальді. Міський Медіаархів. URL: <https://uma.lvivcenter.org/uk/photos/3814>

Регіональний ландшафтний парк "Знесіння" (Кайзервальд). Природно-заповідний фонд України. URL: <https://parky.lviv.ua/parky-lvova/rehionalnyy-landshaftnyy-park-znesinnia-kayzervald/>

Управління освіти Львівської міської ради. Центр творчості дітей на юнацтва Галичини: офіційний сайт. URL: <https://ctdug.lviv.ua>

Яцишин А., Богуцький А., Дмитрук Р., Малію Я. Геотуристичні об'єкти і маршрути на території Самбірсько-Хирівського терасового передгір'я // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. 2022. Вип. 01 (14). С. 33–61. DOI: 10.30970/gpc.2022.1.3830

Яцишин А., Дмитрук Р., Гавінський А. Природопізнавальні та геоархеологічні маршрути східної частини Львова // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. Збірник наукових праць. 2021. Вип. 01 (12). С. 155–179. DOI: 10.30970/GPC.2021.1.3462

Emily Resort: офіційний сайт. URL: <https://hotel.emilyresort.com.ua>

Migoń P. Geoturystyka. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN. 2012. 196 s.

Rozycki P. Klasyfikacja wspolczesnych form turystyki // GeoTurystyka. 2005. Т. 2. № 1 (2). S. 13–23.

!FEST холдинг емоцій. !FESTrepublic. URL: <https://www.fest.lviv.ua/uk/projects/festrepublic/>

REFERENCES

Atlas ob'iektiv pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrainy. Pryrodno-zapovidnyi fond Lvivskoi oblasti v rozrizi terytorialnykh hromad. URL: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-13.html> (In Ukrainian).

Bayrak G., Bordun O. Kryvchytskyi masyv Lvova: yoho suspilno-istorychni ta heoturystychni atraktsii, perspektyvy piznavalnykh ekskursii. Problemy heomorfolohii i paleoheohrafii Ukrainykykh Karpat i prylyhlykh terytorii. 2021. Vyp. 1 (12). S. 74-107. <https://doi.org/10.30970/gpc.2021.1.3458>.

Дмитрук Р., Яцишин А., Каднічанський Д., Рагуліна М., Андрейчук Ю. Туристичний потенціал ...

214

ISSN 2519–2620. Проблеми геоморфології і палеогеографії...2025. Вип. 1 (18), 194–214

Baitsar A.L. Pryroda ta istoriia m. Vynnyky y okolys. Naukove vydannia. – Vynnyky; Lviv : ZUKTs, 2020. 432 s. (In Ukrainian).

Botanichna pam'iatka "Vynnyky". URL: https://lvivlis.gov.ua/botanichni_pamyatky_pryrody?id=114

Velyka ukrainska entsyklopediia. Turyzm v Ukraini. URL: https://vue.gov.ua/Туризм_в_Україні

Baik-parky Lvova. URL: <https://visitlviv.net/blog/baik-parky-lvova/>

Havinskyi A. Pamiatka kultury liychastoho posudu Vynnyky-Lysivka: doslidzhennia 1963 roku. Materialy i doslidzhennia z arkhеolohii Prykarpattia i Volyni. 2012. Vyp. 16. S. 431–447.

Dmytruk R., Havinskyi A., Yatsyshyn A. Heoarkheolohichni pamiatky pivnichnoho ustupu Lvivskoho plato v mezhakh Lvova. Problemy heomorfolohii i paleoheohrafii Ukrainskykh Karpat i prylehlykh terytorii. 2021. Vyp. 2 (13). S. 48–62. <https://doi.org/10.30970/GPC.2021.2.3548>

Dunaisko-Karpatska prohrama. Zabutyi dendropark Sokolovskoho u Lvovi. URL: <http://www.natureexperts.org/zabutyi-dendropark-sokolovskogo-u-lvovi/>

Zavadovych O., Zinko. Yu., Ivanina A., Pidlisna O. Proekt heoturystychnoi stezhky u rehionalnomu landshaftnomu parku "Znesinnia" (Lviv) // Heoturizm: praktyka i dosvid. Materialy III mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (26–28 kvitnia 2018, Lviv). Lviv : Kameniar, 2018. S. 50–53.

Lvivskyi universytet. Botanichniy sad: ofitsiina storinka. URL: <https://botanicgarden.lnu.edu.ua>

Lvivska miska rada. Lvivska hromada. URL: <https://city-adm.lviv.ua/r/mr/lviv-community>

Malska M., Pankiv N. Osnovy naukovykh doslidzen : navchalnyi posibnyk. Lviv: Vyd-vo LNU imeni Ivana Franka, 2020. 226 s. (In Ukrainian).

Melnyk I. V., Zahaiska R. Lychakivske przedmistia ta skhidni okolysy Korolivskoho stolychnoho mista Lvova. Lviv: Tsentr Yevropy, 2010. 352 s. (In Ukrainian).

Melnyk I. V., Masyk R. Pam'iatnyky ta memorialni tablytsi mista Lvova. Lviv: Apriori, 2012. 320 s.

Mototrek Maiorivka. Lviv. URL: <https://sportplace.in.ua/places/sportivno-motocikletnyi-klub-maiorovka-moto>

Orlov O., Rahulina M., Dmytruk R., Borniak U., Omelchuk O. Travertynovi dzerela skhidnykh okolys Lvova – tsinni ob'iekty zhyvoi i nezhyvoi pryrody. Problemy heomorfolohii i paleoheohrafii Ukrainskykh Karpat i prylehlykh terytorii. 2023. Vyp. 01 (15). S. 133–153. <http://dx.doi.org/10.30970/gpc.2023.1.3952> (In Ukrainian).

Pidlisna O., Ivanina A. Standartyzovana kharakterystyka pryrodnykh heolohichnykh obektiv rehionalnoho landshaftnoho parku "Znesinnia" (Lviv). Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia heolohichna. 2017. Vyp. 31. S. 118–129. (In Ukrainian).

Tramplin na Kaizervaldi. Misky Mediaarkhiv. URL: <https://uma.lvivcenter.org/uk/photos/3814>

Rehionalnyi landshaftnyi park "Znesinnia" (Kaizervald). Pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy. URL: <https://parky.lviv.ua/parky-lvova/rehionalnyy-landshaftnyy-park-znesinnia-kayzervald/>

Upravlinnia osvity Lvivskoi miskoi rady. Tsentr tvorchosti ditei na yunatstva Halychyny: ofitsiinyi sait. URL: <https://ctdug.lviv.ua>

Yatsyshyn A., Bohutskyi A., Dmytruk R., Malio Ya. Heoturystychni obiekty i marshruty na terytorii Sambirsko- Khyrivskoho terasovoho peredhiria. Problemy heomorfolohii i paleoheohrafii Ukrainskykh Karpat i prylehlykh terytorii. 2022. Vyp. 01 (14). S. 33–61. <https://doi.org/10.30970/gpc.2022.1.3830>

Yatsyshyn A., Dmytruk R., Havinskyi A. Pryrodopiznavalni ta heoarkheolohichni marshruty skhidnoi chastyny Lvova. Problemy heomorfolohii i paleoheohrafii Ukrainskykh Karpat i prylehlykh terytorii. Zbirnyk naukovykh prats. 2021/ Vyp. 01 (12). S. 155–179. <https://doi.org/10.30970/GPC.2021.1.3462>

Emily Resort: ofitsiinyi sait. URL: <https://hotel.emilyresort.com.ua>

Migoń P. Geoturystyka. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN. 2012. 196 s.

Rozycki P. Klasyfikacja wspolczesnych form turystyki. GeoTurystyka. 2005. T. 2. № 1 (2). S. 13–23.

!FEST kholdynh emotsii. !FESTrepublic. URL: <https://www.fest.lviv.ua/uk/projects/festrepublic/>